

27.

Mój związek z wyznawaną religią (wartość religii)

I. PROSPEKT WARTOŚCI

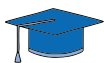
1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój duchowo-moralny

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Umiejętność kierowania własnym życiem w oparciu o religię

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Tworzenie religijnej tożsamości ucznia

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Zagadnienie prawdziwości religii.
- Czy kanony religijne ograniczają ludzką wolność, czy też przyczyniają się one do rozwoju człowieczeństwa?
- Jakiej postawy wobec ludzi uczy mnie moja religia?

- Zależność pomiędzy pokojem na świecie, a pokojem między religiami¹.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Religię wybieram w sposób wolny.
- Treścią wiary jest miłość pomiędzy Bogiem a człowiekiem.
- Człowiek odnosi się do Boga, ponieważ odnajduje w Nim sens swego istnienia i pełni człowieczeństwa².

Zasady

- Wierzę, że Bóg jest najwyższą i absolutną wartością.
- Religia jest dla mnie praktyczną więzią z Bogiem.
- Znam i rozumiem swoją religię.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Bóg jest Osobą. Jego obecność rozpoznaję przez wiarę.
- Celem religii jest doprowadzenie człowieka do zbawienia, do uczestnictwa w życiu Bożym.
- Człowiek jest ukierunkowany na transcendencję. W religii człowiek nie jest twórcą Boga i zbawienia. Zbawienie jest darem od Boga, Jezusa Chrystusa.

Zasady

- Wychowuję moje dziecko w religii, którą praktykuję. Staram się być dla niego wzorcem do naśladowania, wskazuję na Boga i autorytety religijne.

¹ „Hans Küng jako rzecznik wielu zdefiniował ten stan rzeczy następująco: *Nie ma pokoju światowego bez pokoju religijnego*, a pokój religijny, ekumenię religii, ogłosił obowiązkowym zadaniem wszystkich wspólnot religijnych”. J. Ratzinger, *Wielość religii i jedno Przymierze*, tłum. E. Pieciul, wyd. W drodze, Poznań 2004, s. 94.

² „Człowiek ze swej natury szuka prawdy. Celem tego poszukiwania nie jest tylko poznanie prawd częściowych, dotyczących faktów lub zagadnień naukowych; człowiek dąży nie tylko do tego, aby w każdej ze swych decyzji wybrać prawdziwe dobro. Jego poszukiwanie zmierza ku głębszej prawdzie, która może mu ukazać sens życia; poszukiwanie to zatem może osiągnąć cel jedynie w absolicie”. FR 33.

- Zwracam uwagę, aby religia nie stała się zabobonem³.
- Pomagam dziecku w zrozumieniu życia wiecznego, prawdy, dobra i piękna⁴.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Religia chrześcijańska opiera się na objawieniu naturalnym i pozytywnym Bożym, przekazanym przez Jezusa Chrystusa.
- Istnieje komplementarność między kulturą a religią⁵.

³ „Wiara domaga się, aby jej przedmiot został poznany przy pomocy rozumu; rozum, osiągając szczyt swoich poszukiwań, uznaje, jak konieczne jest to, co ukazuje mu wiara”. FR 42.

⁴ „Historia tysiąclecia, które zbliża się ku końcowi, poucza nas, że należy iść tą właśnie drogą: nie wyzbywać się tęsknoty za prawdą ostateczną, z pasją jej poszukiwać i śmiało odkrywać nowe szlaki. to wiara przynagla rozum, aby przekraczał wszelkie bariery izolacji i nie wahał się ponosić ryzyka w poszukiwaniu wszystkiego co piękne, dobre i prawdziwe”. FR 56.

⁵ „Kultury, jeśli są głęboko zakorzenione w ludzkiej naturze, odznaczają się typową dla człowieka otwartością na wymiar uniwersalny i na transcendencję. [...] Również sposób, w jaki chrześcijanie przeżywają swoją wiarę, jest przeniknięty przez kulturę otaczającego ich środowiska. Z kolei sam sposób przeżywania wiary stanowi również jeden z czynników, które stopniowo

- Religia ma ścisły związek z moralnością. Dąży do oddania chwały Bogu i do czynienia dobra.

Zasady

- Wyjaśniam uczniom strukturę religii, jak jest ona utworzona; zasady życia religijno-moralnego, wierzeń i kultu.
- W procesie kształtowania osobowości ucznia, szkoła stwarza warunki do spotkania między religią a kulturą.
- Ukazuję, że dialog z innymi religiami nie stanowi zagrożenia dla wyznawanej religii.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Podczas lekcji razem z uczniami oglądam reportaż z wybranego Światowego Spotkania Młodych z Papieżem. Przed projekcją proszę uczniów, aby zwrócili uwagę na problemy, które potem będziemy wspólnie omawiać. Na przykład: przesłanie Papieża do młodych; zagadnienie „jeden Kościół i różnorodność wspólnot lokalnych” (różne drogi, a ten sam cel); problemy chrześcijan na różnych kontynentach; rola papieża w Kościele; odpowiedzialność młodych chrześcijan za Kościół i świat; wspólna modlitwa chrześcijan; budowanie tożsamości religijnej poprzez Światowe Spotkania Młodych. Uczniowie, którzy uczestniczyli w tym wydarzeniu są zaproszeni do opowiedzenia o swoich doświadczeniach. Pomagam uczniom zastanowić się nad ich miejscem w Kościele. Uczniowie należący do innych wyznań przedstawiają doświadczenia z ich wspólnot religijnych.

kształtują cechy tej kultury. [...] Ewangelia głoszona w różnych kulturach domaga się wiary od tych, którzy ją przyjmują, ale nie przeszkadza im zachować własnej tożsamości kulturowej. Nie prowadzi to do żadnych podziałów, ponieważ cechą wyróżniającą społeczność ochrzczonych jest powszechność, która potrafi przyjąć każdą kulturę, wspomagając rozwój tych jej elementów, które pośrednio prowadzą ją do pełnego wyrażenia się w prawdzie. [...] Ewangelia nie przeciwstawia się danej kulturze, to znaczy w spotkaniu z nią nie chce pozbawiać jej właściwych dla niej treści ani narzucać jej obcych, niezgodnych z nią form. Przeciwnie, orędzie głoszone przez chrześcijanina w świecie i w różnorodności kultur stanowi prawdziwą formę wyzwolenia od wszelkiego nieładu wprowadzonego przez grzech, a zarazem powołania do pełni prawdy. To spotkanie niczego kulturom nie odbiera, ale przeciwnie – pobudza je do otwarcia się na nowość ewangelicznej prawdy, aby mogły zaczerpnąć z niej inspirację do dalszego rozwoju”. FR 70-71.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Uczeń rozumie, że religia opiera się na spotkaniu z Bogiem. Żyje świadomością, że nie jest ona wytworem ludzkim, ale dziełem współpracy Boga i człowieka. Wie, że religia ma sens, gdy jest możliwa ścisła więź z Bogiem. Nie stosuje podziału między swoim życiem a religią, nie ma ona dla niego charakteru okazjonalnego⁶. W religii młody człowiek szuka sensu życia, jest otwarty na to, aby kształtowała ona jego charakter, tożsamość. Dzięki religii człowiek tworzy więzi wspólnotowe z innymi osobami. Wie i ufa, że wyznawana wiara doprowadzi go do prawdy⁷. Odnajduje fundament, który jest odpowiedzią na jego egzystencjalne pytania.

1.10. ZAGROŻENIA

Młody człowiek może traktować religię instrumentalnie, jako element władzy nad innymi osobami, jako narzędzie do manipulacji. Istnieje ryzyko, że uczeń sprowadzi religię tylko do wiedzy religijnej, pomijając jakąkolwiek relację z Bogiem. Z jednej strony wiedza może zastąpić wiarę, praktyki religijne, modlitwę, z drugiej strony brak wiedzy na temat wyznawanej religii przyczyni się do zaniku wiary w Boga lub narazi na błędy w jej rozumieniu. Uczeń może przeciwstawiać religię kulturze, zacznie pojmować kulturę jako przeszkodę dla religii. Nieodwoływanie się do religii stwarza ryzyko, że problemy dotyczące celu i sensu istnienia nie zostaną właściwie rozwiązane.

⁶ „Człowiek wyzwolony przez Jezusa Chrystusa do prawdziwej wolności zdaje sobie sprawę, że nie jest związany zewnątrz przez setki przepisów, ale wewnątrz przez Miłość, która zamieszkała w najgłębszych zakątkach jego serca. Dziesięcioro Przykazań to prawo wolności: nie takiej jednak, która pozwala folgować ślepym namiętnościom, lecz wolności, która prowadzi do miłości i do wyboru w każdej sytuacji tego, co dobre, nawet wówczas gdy jest to uciążliwe. Prawo, któremu jesteśmy posłuszni, nie jest bezosobowe: oczekuje się od nas raczej, że z miłości podporządkujemy się Ojcu przez Jezusa Chrystusa w Duchu Świętym (por. Rz 6,14; Ga 5,18). Objawiając się na górze i przekazując swoje Prawo, Bóg objawił człowiekowi samemu człowiekowi. Synaj wznosi się w samym sercu prawdy o człowieku i o jego przeznaczeniu”. Jan Paweł II, *Homilia wygłoszona w czasie pielgrzymki do Ziemi Świętej. Dziesięcioro przykazań prawem miłości i wolności człowieka*, Góra Synaj, 26.02.2000, w: C. Drążek, *Jan Paweł II. Wskazania na trzecie tysiąclecie*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2002, s. 191-192.

⁷ „W życiu każdego człowieka przychodzi chwila, kiedy – bez względu na to, czy się do tego przyznaje, czy też nie – odczuwa on potrzebę zakorzenienia swojej egzystencji w prawdzie uznanej za ostateczną, która dałaby mu pewność nie podlegającą już żadnym wątpliwościom”. FR 27.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Wartość religii często przewija się przez nasze życie. Wpływa na rozwój duchowo-moralny. Pamiętajmy, że religię (choć często w teorii) wybieramy w sposób wolny, bez żadnych nacisków. W Bogu człowiek odnajduje sens swojego istnienia. Religia jest więc swoistą więzią z Bogiem. Wartość religii wpływa na rozwój duchowy człowieka.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Powieść Stefana Żeromskiego, opowiadając o dorastaniu polskiego szlachcica, Marcina Borowicza, w szkole w czasach zaborów porusza wiele ważnych kwestii. Jedną z nich jest wpływ religii na wychowanie młodego pokolenia. Pomimo trudnej sytuacji, w jakiej znaleźli się Polacy, nigdy nie zapomnieli o podstawowych wartościach, m.in. o wierze i religii chrześcijańskiej.

Nazajutrz wczesnym rankiem znowu Borowicz klęczał w tym samym miejscu. Odtąd wstawał wcześniej i przed lekcjami zawsze zmierzał na swe miejsce pod chórem. Pewnego razu klęcząc tam, wysłuchał kazania, jakie do wiernych miał jeden z wikariuszów, księżyna stary i wielki prostaczek. Nauczał on dnia tego przeważnie służące i motłoch rzemieślniczy, jak należy przymuszać się do modlitwy. Prostymi i niemal śmiesznymi zwrotami mowy zapewniał, że modlitwa na początku człowieka nudzi i mierzi, potem wchodzi w nałóg, a wreszcie zacznie być przyjemną jak czysta i cała koszula dla nędzarza, który chodził w zgnojonym łachmanie i którego wszy jadły. Marcinek wziął do serca tę naukę i począł zaprawiać się do modlitwy.

Zrazu odmawiał jeden tylko pacierz, później szeptał ich kilka na różne intencje; z czasem dobre i złe stopnie, dobre lub złe rozwiązanie zadań, wreszcie wszelkie zjawiska życia, wszystkie wypadki stały się w jego umyśle zależnymi od modłów porannych. Taki był zewnętrzny kształt tego stanu ducha. W gruncie rzeczy religijność była jakby zbudzeniem się do życia istoty martwej. Jak na wiosnę z nagiego gruntu wyrasta niespodziewanie, na oko z niczego, pęd kwiatu, idzie za słońcem i otwiera ku niemu swój kielich, tak w duszy Marcinka z niczego wyrosło uczucie nieznane, cudowny kwiat wieku dziecięcego: ufność. Roztoczyła ona dokoła chłopca jak gdyby nadziemski zapach. Wszystko było zrozumiałe i wytłumaczone w tej zaczarowanej krainie, wszelkie zjawiska i rzeczy objęte były przewidzianym systemem filozoficznym, którego punktem wyjścia był – pacierz. Nic się tam nie działo bez przyczyny, każdy wypadek był rezultatem jakichś dobrych lub złych uczynków, czasami był karą albo nagrodą za dobre, albo złe myśli, nieraz za marzenia, czyste, jak pierwszy śnieg, które w tamtym kraju nazywały się zbrodniami... Jezus Chrystus, którego skroń okrwawiona zwieszała się w stronę krypty w najbliższym od niej ołtarzu, – zdawał się nakłaniać ucha i słuchać nieskończonych modłów. Im więcej wypowiadały ich usta dziecięce, tym więcej było ich w sercu. Za pacierzami szły pospolite prośby o rzeczy małej wagi, przedziwne umowy i ślubowania, nieraz bardzo pokorne wyrzuty i skargi. Dziwna siła ciągnęła wszystkie myśli chłopca coraz dalej i dalej, wywierała na jego postępowanie wpływ bezwarunkowy, zmuszała go np. do forsownego

wyuczania się lekcji nie dla nauki ani dobrych stopni, ale dla jakichś zaziemskich potrzeb serca. Nade wszystko – ta pobożność słodziła sieroctwo Marcinka. Nie był wówczas sam jak dawniej, nie czuł żadnego opuszczenia. Jego zmarła matka – żyła, wiedziała o wszystkich troskach, smutkach i radościach. Nieraz odzywał się w głębi jego duszy jej głos jako dobre postanowienie albo trzymał go niby ręka. Marcinek nie miał wówczas dawniej odczuwanych niepokojów i żalów. Wśród trwóg, w jakie obfituje szkoła rosyjska, w głębi nocy sierocych wiedział dobrze, że mu włos z głowy nie spadnie. Był to cudowny sen na łonie Boga.

S. Żeromski, *Szyfowe prace*, wyd. Greg, Kraków 2018, s. 93-94.

W przytoczonym cytacie odnajdziemy, jak wartość religii wpłynęła na młodego człowieka – Marcina Borowicza. Jak bardzo ważna była religia w jego życiu. Żeromski porównuje religijność do przebudzenia się istoty marowej. To bardzo wzniosłe słowa, które ukazują nam siłę wiary.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

VSpl 7.

„A oto podszedł pewien człowiek”. W młodzieńcu, którego Ewangelia Mateusza nie podaje, możemy rozpoznać każdego człowieka, zbliżającego się świadomie lub nieświadomie do Chrystusa, Odkupiciela człowieka, i stawiającego Mu pytanie moralne. Młodzieniec pyta nie tyle o to, jakich zasad należy przestrzegać, ale jak osiągnąć pełny sens życia. To dążenie bowiem stanowi rzeczywiste podłoże każdej ludzkiej decyzji i działania, to ukryte poszukiwanie i wewnętrzny impuls porusza ludzką wolność. Pytanie młodzieńca odwołuje się ostatecznie do Dobra absolutnego, które nas pociąga i wzywa, jest echem Bożego powołania, źródła i celu życia człowieka.

Franciszek, *Przemówienie podczas spotkania na rzecz wolności religijnej*, Filadelfia, 26.09.2015, [online:] http://www.vatican.va/content/francesco/pl/speeches/2015/september/documents/papa-francesco_20150926_usa-liberta-religiosa.html [dostęp: 15.02.2021].

Wolność religijna z pewnością oznacza prawo do oddawania czci Bogu, indywidualnie i we wspólnocie tak, jak nam dyskutuje nasze sumienie. Ale z drugiej strony wolność religijna, ze swej natury wykracza poza miejsca kultu i sferę prywatną osób i rodzin, ponieważ fakt religijny, wymiar religijny nie jest subkulturą, ale jest częścią kultury każdego narodu i każdego państwa. [...] Nasze tradycje religijne przypominają nam, że jako ludzie, jesteśmy wezwani, aby uznawać Innego, który odsłania naszą tożsamość relacyjną w obliczu wszelkich prób narzucenia „jednolitości, jaką starają się nam narzucić egoizm możnych, konformizm słabych, lub ideologia utopistów” (M. de Certeau).

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Wj 24,7-8.

Wtedy wziął Księgę Przymierza i czytał ją głośno ludowi. I oświadczyli: „Wszystko, co powiedział Pan, uczynimy i będziemy posłuszni”. Mojżesz wziął krew i pokropił nią lud, mówiąc: „Oto krew przymierza, które Pan zawarł z wami na podstawie wszystkich tych słów”.

A gdy jedli, wziął chleb, odmówił błogosławieństwo, połamał i dał im, mówiąc: „Bierzcie, to jest Ciało moje”. Potem wziął kielich i odmówiwszy dziękczynienie, dał im, i pili z niego wszyscy. I rzekł do nich: „to jest moja Krew Przymierza, która za wielu będzie wylana. Zaprawdę powiadam wam: Odtąd nie będę już pił napoju z owocu winnego krzewu aż do owego dnia, kiedy pić będę go nowy w królestwie Bożym.

Mk 14,22-25.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Pragnienie Boga jest wpisane w serce człowieka, ponieważ został on stworzony przez Boga i dla Boga. Bóg nie przestaje przyciągać człowieka do siebie i tylko w Bogu człowiek znajdzie prawdę i szczęście, których nieustannie szuka: „Szczególny charakter godności ludzkiej polega na powołaniu człowieka do łączności z Bogiem. Człowiek jest zaproszony do rozmowy z Bogiem już od chwili narodzin: istnieje on bowiem tylko dlatego, że stworzony przez Boga z miłości jest zawsze z miłości zachowywany, i nie żyje w pełnej zgodności z prawdą, jeżeli w sposób wolny nie uzna tej miłości i nie odda się Stworzycielowi”.

KKK 27;
por. KDK 19.

IV. LITERATURA

- Bukowski K., *Religie świata a chrześcijaństwo*, wyd. Księgarnia Świętego Wojciecha, Poznań 1988.
- Być chrześcijaninem. Teologia dla szkół średnich*, red. M. Rusecki, Wydawnictwo KUL, Lublin 2006.
- Drążek C., *Jan Paweł II. Wskazania na trzecie tysiąclecie*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2002.
- Franciszek, *Kto rozgrzewa nasze serce. Audycja generalna*, Watykan, 4.06.2014, [online:] http://www.vatican.va/content/francesco/pl/audiences/2014/documents/papa-francesco_20140604_udienza-generale.html [dostęp: 15.02.2021].
- Franciszek, *Przemówienie podczas spotkania na rzecz wolności religijnej*, Filadelfia, 26.09.2015, [online:] http://www.vatican.va/content/francesco/pl/speeches/2015/september/documents/papa-francesco_20150926_usa-liberta-religiosa.html [dostęp: 15.02.2021].
- Jan Paweł II i dialog międzyreligijny*, wybór i oprac. B.L. Sherwin, H. Kasimow, tłum. A. Nowak, Wydawnictwo WAM, Kraków 2001.
- Jan Paweł II, *Enc. Fides et ratio*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 1, *Encykliki*, Wydawnictwo M, Kraków 2006, s. 675-738.
- Jan Paweł II, *Enc. Redemptor hominis*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 1, *Encykliki*, Wydawnictwo M, Kraków 2006, s. 26-63.
- Jan Paweł II, *Enc. Veritatis splendor*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 1, *Encykliki*, Wydawnictwo M, Kraków 2006, s. 453-526.
- Jan Paweł II, *Homilia wygłoszona w czasie pielgrzymki do Ziemi Świętej. Dziesięcioro przykazań prawem miłości i wolności człowieka*, Góra Synaj, 26.02.2000, w: C. Drążek, *Jan Paweł II. Wskazania na trzecie tysiąclecie*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2002, s. 191-192.
- Jan Paweł II, *Prymat wartości duchowych w wychowaniu młodych roku 2000*, Watykan, 18.03.1982, w: tegoż, *Nauczanie papieskie*, V, 1, 1982, wyd. Pallottinum, Poznań 1993, s. 387-389.
- Jan Paweł II, *Wiara i kultura. Dokumenty, przemówienia, homilie*, Polski Instytut Kultury Chrześcijańskiej. Fundacja Jana Pawła II-Redakcja Wydawnictw KUL, Rzym-Lublin 1988.

Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.

Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.

Ratzinger J., *Wiara, prawda, tolerancja. Chrześcijaństwo a religie świata*, tłum. R. Zajączkowski, wyd. Jedność, Kielce 2005.

Ratzinger J., *Wielość religii i jedno Przymierze*, tłum. E. Pieciul, wyd. W drodze, Poznań 2004.

Sobór Watykański II, *Deklaracja o wolności religijnej [Dignitatis humanae]*, w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 410-421.

Sobór Watykański II, *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym [Gaudium et spes]*, w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 526-606.

Zdybicka Z., *Człowiek i religia. Zarys filozofii religii*, wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1997.

Żeromski S., *Szyfrowe prace*, wyd. Greg, Kraków 2018.

